

NOTITIE

LANDSCHAPPELIJKE INPASSING TEELTONDERSTEUNENDE VOORZIENINGEN: HAGELNETTEN

november 2013

opdrachtgever: Gemeente Kapelle

adviseur: Buro Ruimte & Groen - Borssele

INHOUD

A) VRAAGSTELLING	2
B) INVENTARISATIE / ANALYSE	3-10
C) VISIE EN UITGANGSPUNTEN	11-19

VRAAGSTELLING

INLEIDING

Het oostelijk deel van Zeeland, Zuid-Beveland en Tholen zijn van oudsher belangrijke fruitteeltgebieden. Kapelle ligt hier als 'de bloesem van Zeeland' middenin.

Bij de uitoefening van hun bedrijf zoeken fruittelers continue naar productverbetering. De eisen die gesteld worden door de afnemers van fruit liggen tegenwoordig zeer hoog. Alleen vruchten van klasse I zijn nog te verkopen, lagere klassen brengen niets op. Dit is een van de redenen waarom wordt gekozen om vruchten te beschermen tegen hagelschade. Ook de bomen zelf zijn gevoelig voor schade. Als er op deze bomen schade ontstaat door hagel, ontstaan er wondjes die makkelijk geïnfecteerd kunnen worden door Neonectria (vruchtboomkanker) waardoor deze bomen verzwakken en vrij snel gerooid moeten worden omdat hier geen kwaliteitsfruit meer van geoogst kan worden. Dus bescherming tegen hagel is om zowel de vruchten als de bomen te beschermen.

In toenemende mate wordt dan ook gezocht naar middelen om (hagel)schade te beperken of te voorkomen. Toepassing van het anti-hagelkanon is niet onomstreden en ligt gevoelig bij de omgeving. Verschillende fruittelers gaan, mede om die reden, op zoek naar alternatieven. Een van de meest kansrijke is hierbij toepassing van hagelnetten. In het buitenland worden deze al decennialang met goed resultaat toegepast.

Hagelnetten zijn tov hagelkanonnen een duurdere investering maar wel effectiever. De invloed op het landschap is echter veel groter. Immers, een complete boomgaard moet afgedekt worden om effect te krijgen.

SITUATIE

Door de gemeente Kapelle zijn enkele initiatieven binnen de gemeente gedoogd. Het huidige bestemmingsplan biedt, onder voorwaarden, ook ruimte voor de toepassing van hagelnetten. Een van deze voorwaarden is een landschappelijke inpassing bestaande uit een 10m brede beplantingszone van bomen en struiken rondom de boomgaard. Vanuit de fruittelers stuit dit op grotere problemen in de bedrijfsvoering. Effecten als schaduwwerking, vocht- en voedselonttrekking hebben een negatief effect op de boomgaard en vooral de veel ruimte vergende randbeplanting is bedrijfseconomisch niet interessant. De gemeente wil nu op zoek naar een alternatief wat enerzijds tegemoet komt aan de bewaren van de fruittelers, maar anderzijds wel recht doet aan een goede landschappelijke inpassing. Samen met andere gemeenten (Reimerswaal, Borsele, Tholen) zijn gesprekken gevoerd om te komen tot een afgewogen en onderling overeenstemmend beleid.

ONDERZOEKSVRAAG

Om hier handen en voeten aan te geven heeft de gemeente Kapelle, in samenspraak met de gemeenten Tholen, Reimerswaal en Borsele, aan Buro Ruimte & Groen uit Borsele opdracht gegeven de toepasbaarheid van hagelnetten in het landschap te onderzoeken.

De volgende onderzoeksvraag is geformuleerd:

Kan het gebruik van hagelnetten landschappelijk gezien adequaat worden ingepast en zo ja, op welke wijze.

OPBOUW RAPPORT

Na een korte inventarisatie van het fenomeen 'hagelnet' en de toepassing ervan in Nederland, inclusief de voorwaarden die daaraan gesteld worden wordt kort weergegeven hoe het landschap in dit deel van Zeeland in elkaar steekt en wat de gevoeligheden voor eventuele verstoring zijn. Na een korte visie op de inpasbaarheid worden randvoorwaarden en uitgangspunten opgesteld voor de hagelnetten zelf, voor de toepasbaarheid in het landschap en worden aanwijzingen gegeven voor concrete landschappelijke inpassingsmaatregelen.

Hiermee is een handreiking richting gemeente gegeven om te komen tot een afgewogen beleid inzake teeltondersteunende maatregelen in het algemeen en de toepassing van hagelnetten in het bijzonder.

Bij het opstellen van deze notitie is gebruik gemaakt van de kennis en expertise van dhr. Slabbeccoorn namens de NFO en dhr. J. van Dillen namens de fruittelers. Ook met de betrokken gemeenten is regelmatig gecommuniceerd en met de provincie Limburg is overleg geweest inzake de inpasbaarheid van hagelnetten.

Analyse:

- * fenomeen hagelnet
- * toepassingsvormen
- * huidig beleid

Visie – hoofduitgangspunten

Plan – randvoorwaarden:

- * hagelnetten en constructie
- * welke gebieden wel/niet
- * eisen landschappelijke inpassing

INVENTARISATIE / ANALYSE

WAT ZIJN HAGELNETTEN?

TEELTONDERSTEUNENDE VOORZIENINGEN

Hagelnetten zijn een vorm van teeltondersteunende voorzieningen, afgekort als TOV's. Een TOV is een ondersteunende voorziening die een onderdeel is van de vollegrondsb企业voering van een tuinbouwbedrijf, boomkwekerij of fruitteeltbedrijf. De voorzieningen/constructies hebben als doel het gewas te forceren tot meer groei, de oogst te spreiden en/of (hagel)schade te voorkomen. Het gaat daarbij om zowel vervroegen als verlaten ten opzichte van normale open teelt en/of beschermen tegen weersinvloeden, ziekten en plagen wat leidt tot een beter kwaliteit product. In het kader van deze opgave wordt alleen ingezoomd op het fenomeen 'Hagelnetten'.

PRINCIPE

Hagelnetten zijn, zoals hun naam dat al zegt, grote doorzichtige netten die door middel van stutpalen boven de fruitbomen worden gehangen en de vallende hagelstenen opvangen. Hagelnetten zijn dus ontworpen door en voor fruittelers die hun boomgaarden willen beschermen. In de zuidelijke, hagelkansrijke gebieden van Europa bestaat de techniek al zo'n 30 jaar. In de meer gematigde gebieden zijn de hagelnetten pas veel later geïntroduceerd omdat de netten een fractie van het (in deze gebieden al schaarse) zonlicht tegenhouden. Begin jaren '90 werden de eerste hagelnetten in België geplaatst op een fruitbedrijf in Les Walleffes, Wallonië. Sindsdien zijn de hagelnetten steeds breder bekend geworden. Ook in Nederland zijn op steeds meer plaatsen (m.n. fruitrijke gebieden als Limburg en de Betuwe) hagelnetten te zien.

SYSTEEM

De hagelnetten worden door gespecialiseerde bedrijven gefabriceerd en zijn gemaakt uit polyethyleen. Meestal worden ze geleverd in rollen van 200 meter lengte met een breedte van 2 tot 6 meter. Deze rollen worden in de lengte over de boomrijen gehangen op een gemiddelde hoogte van 4-5 meter. De rijafstand bedraagt gewoonlijk 3,5 meter en de bomen staan op 1,25 meter van elkaar. De optimale breedte van de hagelnetten wordt berekend in functie van de boomhoogte en de rijafstand.

In de praktijk worden drie systemen gebruikt, namelijk:

1) chapel systeem

Dit is het zgn 'dakjes systeem' en wordt het meest toegepast. De netten liggen op een gespannen nokdraad op betonpalen of houtenpalen, die 6 tot 8 m uit elkaar staan. De netten zakken boven de grasbaan 30-40 cm door en worden daar vastgezet om de 100 cm, met plastic clips. Zodra er veel hagel op de netten ligt kan de hagel gelost worden boven de grasbaan. Dit vindt plaats als er ongeveer 50 ton aan hagel/hectare op de netten ligt.

2) vlakke elastieksysteem

Dit wordt toegepast boven meerrijenaanplant vanwege de brede spanwijdte. De netten liggen op een gespannen nokdraad op betonnen of houten palen, die 6 m uit elkaar staan. De netten worden vlak gehouden door elastieken. Zodra er op dit systeem hagel ligt zakken de netten naar beneden en kan de hagel gelost worden. Dit vindt plaats bij ongeveer 100 ton aan hagel/hectare op de netten.

3) vlakdeksysteem

Dit systeem wordt en moet gebruikt worden door telers die werken met een meerrijige spuitmachine. Hierbij staan in elke 3e rij vruchtbomen lange palen van beton of hout. De buitenste palen worden tegen de windschermen geplaatst en de grondankers tussen de windschermen zodat de telers met de spuit onder de netten op de kopakker kunnen draaien. Boven de rijen worden ook nokdraden gespannen en op deze draden worden de netten vastgemaakt. Dit systeem kan zijn hagel niet lossen en alle hagel zal dus hierop blijven liggen tot het gesmolten is.

VOORDELEN

Hagelnetten zijn zeer effectief om hagelschade te voorkomen. Ze geven 100% bescherming tegen hagelschade door het gesloten systeem waarmee gewerkt wordt. Van geluidsoverlast is (itt hagelkanonnen) geen sprake. Dat veel telers (nog) niet kiezen voor hagelnetten is dat zij nog steeds het fruit kunnen verzekeren. Maar aangezien verzekeren de laatste jaren veel duurder is geworden en de kwaliteitseisen van de vruchten steeds strenger worden, komt met name voor appeltelers een hagelnetstelsel in beeld.

NADELEN

Hoewel zeer effectief hebben de hagelnetten toch enkele minpunten. De eerste is de hoge prijs. Per 1 ha moet er namelijk zo'n € 7.500,- geïnvesteerd worden in enkel de infrastructuur. De werkuren die bezet worden door het onderhoud en het jaarlijkse installeren en terug afhalen van de hagelnetten kosten de fruitteler zo'n € 1.000,- /ha per jaar extra. Een ander belangrijk punt is de invloed die de hagelnetten hebben op de kleuring van de vruchten. Witte hagelnetten houden zo'n 10% van het zonlicht tegen, grijze 15%, en zwarte zelfs tot 25%, wat toch tot een niet te onderschatten verminderde belichting leidt. Een ander aspect is de uitstraling van de netten op de omgeving. Hagelnetten die een complete boomgaard afdekken zijn vanuit het landschap goed te zien en kunnen, zeker bij onvoldoende landschappelijke inpassing in de vorm van omringend groen, een verstoring in het landschapsbeeld betekenen. Ook de planologische mogelijkheden tot plaatsing zijn niet overal aanwezig.

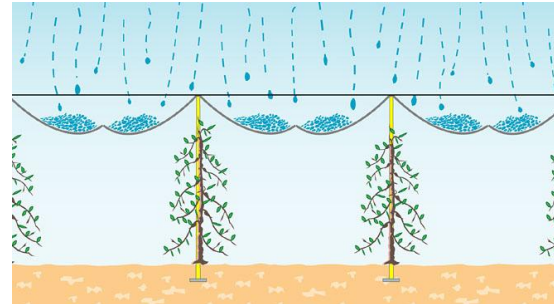
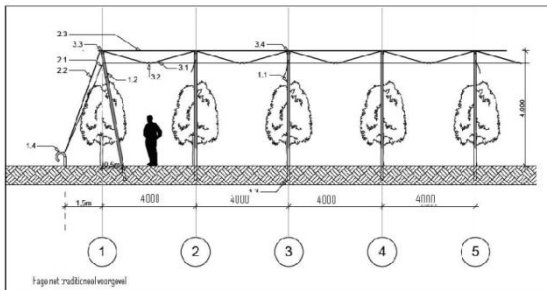
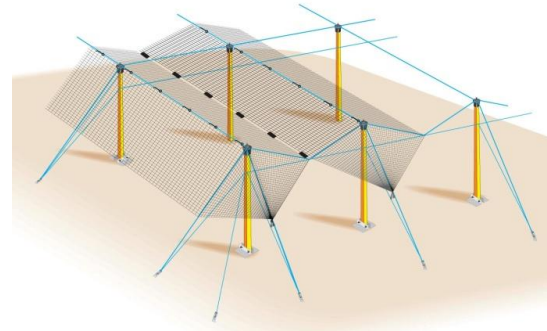
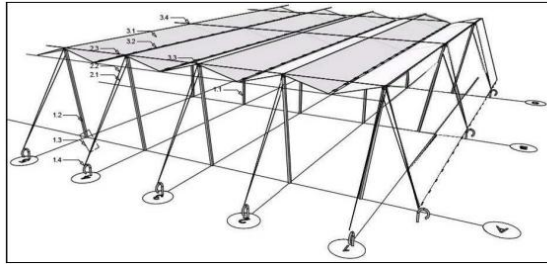

1) Chapel systeem

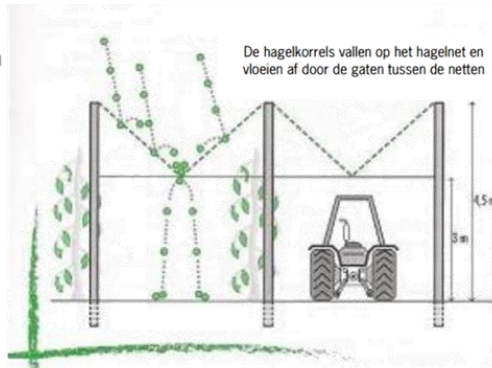
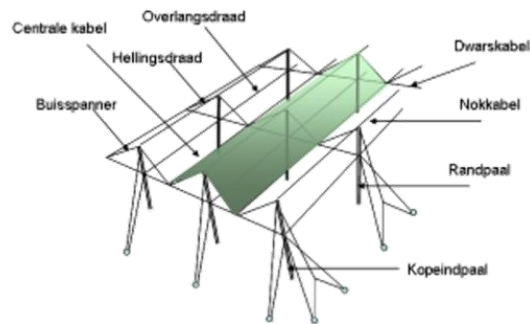
2) Vlakke elastieksysteem

3) Vlakdeksysteem

TOEPASSINGSVORMEN PLAATSING EN BEVESTIGING

chapel ('dakjes') systeem

principe Chapel ('dakjes') systeem

Plaatsing en bevestiging

- spanstructuur;
- palen van voorgespannen beton of hout, 1m de grond in;
- verbinding met kabels en draden RVS /zink /aluminium;
- speciale verankeringen in het terrein;
- afdeknet boven installatie uitgespreid;
- hoogte hagelnetten: 4-6m hoog (afh van systeem)
- bedekking aan bovenkant / soms zijkant
- bedekking van april tot september/oktober, rest van het jaar opgerold

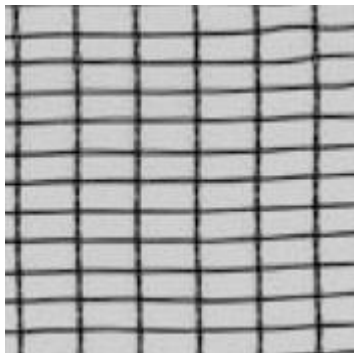
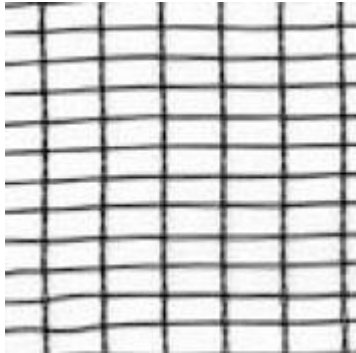
Diverse systemen:

- 1) chapel systeem
- 2) vlakke elasticsysteem
- 3) vlakdeksysteem

vlakdeksysteem

TOEPASSINGSVORMEN NET/DOEK

transparant/ wit / kristal

VOORDELEN:

- grote lichtdoorlatendheid, minder schaduwcapaciteit (slechts 10%),

NADELEN:

- minder lange levensduur dan het zwarte net door slijtage te wijten aan UV-stralen
- lichte kleur vormt contrast met groen, vrij dominant in landschapsbeeld aanwezig.

zwart

VOORDELEN:

- grotere levensduur, beter bestand tegen UV-straling, minder slijtage.
- donkere kleur vormt minder groot contrast met groen, voegt zich beter in het landschap: minder zichtbaar.

NADELEN:

- minder lichtdoorlatendheid, grotere schaduwcapaciteit (tot wel 25%)
- te donker voor toepassingen in Nederland (negatieve effecten kleuring vruchten)

grijs (wit+ zwart geweven)

Het grijze net verenigt de positieve eigenschappen van de eerste twee nettypes:

VOORDELEN:

- minder schaduw (kenmerkend voor witte net)
- optimale levensduur dankzij het inslaggaren, minder onderhevig aan slijtage (kenmerkend voor het zwarte net).

NADELEN:

- voor sommige rassen toch nog te donker (ca 15% schaduwcapaciteit)

ALGEMEEN:

Na ongeveer 3 tot 4 jaar worden de netten door neerslag en vervuiling grijs en zal ongeveer 3% meer licht weggenomen worden.

TOEPASSINGSVORMEN CONSTRUCTIE / PALEN

Betonnen palen

VOORDELEN:

- krachtig materiaal
- langere levensduur, gaat lang mee
- goedkoper dan hout
- alle benodigheden hagelnetconstructie gemaakt voor beton

NADELEN:

- soms breuk als gevolg van zijdelingse belasting door sterke wind of tijdens storm;
- voegt zich minder goed in landschap in vergelijking met houten paal
- met name in beginstadium na aanleg dominant aanwezig door vele beton (beton verweerd/verkleurd wel na verloop van enkele jaren, waardoor minder dominant aanwezig)

Houten palen

VOORDELEN:

- voegt zich goed in natuurlijke omgeving/landschap
- flexibeler en in geval van zijdelingse belasting door sterke wind of tijdens storm minder snel breken

NADELEN:

- minder lange levensduur
- duurder in aanleg dan beton
- palen behandeld met creosootolie (milieuvriendelijk)

Agrifirm-Kiefer palen

VOORDELEN:

- zou duurzamer zijn dan 'normale' houten palen
- als hardhout verkocht, maar in feite grenen hout.

NADELEN:

- zachte houtsoort
- kranen van kwasten (zwak punt, risico breuk)
- houtverduurzaming Tanalith (milieuvriendelijk).

HUDIG BELEID BETROKKEN GEMEENTEN (BESTEMMINGSPLAN)

KAPELLE

BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

Teeltondersteunende voorzieningen

In de landbouw wordt steeds vaker gebruikgemaakt van een breed scala aan teeltondersteunende voorzieningen. Gedacht kan worden aan boog- en gaaskassen (tunnelkassen), regenkapten, **hagelnetten**, stellingen voor de teelt van klein fruit, folie voor het afdekken van teelten, containervelden, etc. Naar verwachting zal de behoefte aan ontwikkeling van teeltondersteunende voorzieningen verder toenemen als gevolg van het zoeken naar alternatieven en intensivering in de akkerbouw. Deze voorzieningen zijn **op de agrarische bouwblokken zonder meer toelaatbaar**. Buiten de agrarische bouwvlakken kunnen deze voorzieningen aanzienlijke gevolgen hebben voor het landschap.

Voor plastic boogkassen, regenkapten en fijnmazige hagelnetten als teeltondersteunende voorzieningen wordt **specifiek beleid** formuleerd. Deze teeltondersteunende voorzieningen zijn **toelaatbaar, mits het gaat om een beperkte ondersteunende neventak en mits landschappelijk en milieuhygiënisch aanvaardbaar**. Uitgaande van een omvang van maximaal een halve volwaardige arbeidskracht worden de volgende maximale maten per agrarisch bedrijf gehanteerd: **5 ha voor hagelnetten**, 3 ha voor regenkapten en 1 ha voor boogkassen. Boogkassen zijn slechts toelaatbaar op of grenzend aan agrarische bebouwingsvlakken. Teeltondersteunende voorzieningen zijn **niet toegestaan in de Ecologische Hoofdstructuur en in karakteristiek open gebieden**. De noodzakelijke landschappelijke inpassing zal worden geregeld door middel van een privaatrechtelijke overeenkomst.

Wat betreft de **landschappelijke inpassing** wordt onderscheid gemaakt in oudland, kleinschalige nieuwlandpolders en grootschalige nieuwlandpolders. In oudlandpolders dient een **6 meter brede haagbeplanting** te worden gerealiseerd, bestaande uit streekeigen soorten. In de kleinschalige nieuwlandpolders wordt de landschappelijke inpassing afgestemd op het kleinschalige karakter van de polders: knobomen, in combinatie met **2 meter brede elzensingels**. In de grootschalige nieuwlandpolders dient de landschappelijke inpassing een strak karakter te krijgen: ten minste 2 bomenrijen, met regelmatige plantafstand, in combinatie met gladgeschoren hagen, bestaande uit streekeigen soorten. In specifieke situaties is maatwerk mogelijk.

THOLEN

BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

Teeltondersteunende voorzieningen

Voor voorzieningen als plastic boogkassen, regenkapten en fijnmazige hagelnetten gelden in het OPZ de volgende **voorwaarden**:
- er dient sprake te zijn van een **goede landschappelijke inbedding**;
- als het oppervlak aan regenkapten en fijnmazige hagelnetten toeneemt, moeten ook de inspanningen ten behoeve van een goede landschappelijke inbedding fors toenemen;
- de bijzondere karakteristieke openheid van het betreffende landschapstype mag niet worden aangetast; in **karakteristiek open gebieden en in gebieden behorend tot de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)** is het realiseren van deze **teeltondersteunende voorzieningen niet toegestaan**;

Voor de landschappelijke inbedding wordt als indicatie uitgegaan van een afschermdere **groengordel van 10 meter**. Daarbij wordt echter aangegeven dat deze maat soms als overdreven en soms als onvoldoende zal worden ervaren. In de praktijk kan hiervan worden afgeweken om te komen tot maatwerk. Een **deskundigenadvies** kan daarbij een belangrijke meerwaarde betekenen. De landschappelijke inbedding moet planologisch en financieel (privaatrechtelijk) worden gewaarborgd.

Se Herziening Buitengebied

De regeling voor teeltondersteunende voorzieningen is verruimd, er heeft een eigen gemeentelijke afweging plaatsgevonden waarbij overeenkomstig het OPZ **tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen rechtstreeks mogelijk zijn gemaakt** en de maximale oppervlakte voor overige teeltondersteunende voorzieningen (buiten het agrarisch bouwvlak) (met uitzondering van de boog- en gaaskassen) is komen te vervallen. Verder geldt de vrijstelling voor permanente voorzieningen; tijdelijke overkappingsconstructies als teeltondersteunende voorziening zijn direct toegestaan. De begripsbepalingen zijn daartoe aangevuld.

In **zone I** zijn geen bijzondere landschappelijke of natuurwaarden aanwezig en is **geen toets** aan de bestemde landschappelijke en / of ecologische waarden nodig. In de **zones II en III** blijft de **toets aan de bestemde landschappelijke en / of ecologische waarden** bij het verlenen van vrijstelling of wijziging van kracht. Het wordt niet nodig geacht om een bouwhoogte voor teeltondersteunende voorzieningen te handhaven. Op die wijze kan worden ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen op het gebied van overkappingsconstructies. De landschappelijke inpassing is gewaarborgd omdat een van de voorwaarden voor het verlenen van vrijstelling is dat wordt voorzien in een **adequate landschappelijke inpassing** zoals dat is beschreven in de Beschrijving in Hoofdlijnen. Bovendien zal de ondernemer geen hogere bouwwerken plaatsen dan nodig is voor de bescherming van de gewassen.

Ontwerpbestemmingsplan Buitengebied

Het bestemmingsplan Buitengebied is (zal) eind 2013 behandeld (worden) in de gemeenteraad. Het plan is voornamelijk conserverend van aard maar zal zoveel als mogelijk het gewijzigde beleid van de provincie volgen.

BORSELE

BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

Teeltondersteunende voorzieningen

Tijdelijke afdekmaterialen, tijdelijke voorzieningen en minder in het oog springende grofmazige netten zijn toegestaan. Ingrijpender voor landschap en beeldkwaliteit zijn voorzieningen als plastic boogkassen, regenkapten en fijnmazige hagelnetten. Hiervoor geldt een **specifieke regeling**. Deze houdt in dat deze soorten voorzieningen **toelaatbaar** zijn:
• Als er sprake is van een **goede landschappelijke inbedding**. Wanneer het oppervlak aan regenkapten en fijnmazige hagelnetten toeneemt, betekent dit dat ook de inspanningen ten behoeve van een goede landschappelijke inbedding fors dienen toe te nemen.
• Als de **bijzondere karakteristieke openheid van het betreffende landschapstype niet wordt aangetast**. Dit betekent dat teeltondersteunende voorzieningen niet zijn toegestaan buiten agrarische bouwblokken in deelgebied I, De Poel.

De gemeente onderschrijft in grote lijnen het beleid voor TOV's, zoals is opgenomen in het omgevingsplan en daarmee een verruiming van de agrarische ontwikkelingsmogelijkheden. Tijdelijke afdekmaterialen, tijdelijke voorzieningen en minder in het oog springende grofmazige netten zijn toegestaan. Ingrijpender voor landschap en beeldkwaliteit zijn voorzieningen als plastic boogkassen, regenkapten en fijnmazige hagelnetten. Hiervoor geldt een **specifieke regeling**. Deze houdt in dat deze soorten voorzieningen toelaatbaar zijn:
• Als er sprake is van een **goede landschappelijke inbedding**. **Landschappelijke inbedding wordt, in navolging van de gemeentelijke welstandsnota, voorgestaan door middel van een enkele elzenhaag**.
• Als de **bijzondere karakteristieke openheid** van het betreffende landschapstype **niet wordt aangetast**. Dit betekent dat TOV's niet zijn toegestaan buiten agrarische bouwblokken in deelgebied I, De Poel.

REIMERSWAAL

BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

Teeltondersteunende voorzieningen

Voor het bouwen buiten het bouwvlak gelden de volgende regels: toegestaan zijn bouwwerken, geen gebouwen zijnde met dien verstande dat:
* **tijdelijke afdekfolies, anders dan voor containervelden zijn toegestaan**;
de bouwhoogte bedraagt niet meer dan:
* (voorzieningen voor) **hagelschermen** en vogelnetten: **5 meter**;

Hogere hoogte hagelschermen en vogelnetten

Bij omgevingsvergunning kan worden afgeweken voor een grotere hoogte van hagelschermen en vogelnetten, met inachtneming van de volgende regels:
* omgevingsvergunning kan worden verleend **tot 1 meter boven de fruitbomen met een maximum tot 6 meter**; de verhoging is noodzakelijk voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering en voor de continuïteit van het agrarisch bedrijf; afwijking mag niet leiden tot:
- onevenredige aantasting van gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van omliggende bestemmingen en functies;
- onevenredige verstening, verglazing en versnippering van de agrarische gronden;
- voorzien wordt in een adequate landschappelijke inpassing, waarvoor in ieder geval geldt dat de teeltondersteunende voorzieningen in de winterperiode aan het zicht worden onttrokken en in een privaatrechtelijke overeenkomst afspraken omtrent de voorwaarden en specificaties voor realisering van de landschappelijke inpassing zijn vastgelegd.

BELEID TAV HAGELNETTEN BUITEN ZEELAND: LIMBURG

Limburg

- provincie met veel fruitteelt
- probleem: ontsierende werking hagelnetten op kwetsbaar landschap
- zorgvuldigheid geboden bij plaatsing van hagelnetten
- kwestie kan per gebied, maar ook per locatie verschillen
- Provincie Limburg kent sinds 2004 de **Beleidsregel Hagelnetten**.
- plaatsing van hagelnetten in Noord- en Midden-Limburg via *bouwvergunningprocedure*
- mogelijk voor *vlakke percelen, laagten en beekdalen*.
- In Zuid-Limburg ook *onder voorwaarden mogelijk*:
- bij lichte hellingen (4-8%), droogdalen en laagten is plaatsing alleen mogelijk met een positief advies van de Provincie.
- Uitgesloten is plaatsing van hagelnetten op *hellingen van meer dan 8%*, in het Maasdal van Zuid-Limburg en in de beekdalen van Zuid-Limburg.
- het *niet door laten lopen van hagelnetten tot aan de grond* is een noodzakelijke maatregel voor landschappelijke inpassing van hagelnetten. Door deze maatregel blijven niet alleen de fruitbomen zichtbaar wat van belang is vanuit het oogpunt van landschapsbeleving in de bloesemtijd maar ook kijkt men dan niet aan tegen de zijkant van de hagelnetten.

Bij de *beoordeling* van de toelaatbaarheid van hagelnetten worden binnen de provincie Limburg de volgende *elementen* betrokken bij het al dan niet verlenen van de bouwvergunning:

- zicht op continuïteit van het agrarisch bedrijf;
- beschrijving van de locatie(s) waar de hagelnetten geplaatst worden;
- de aanwezigheid van reeds aanwezige beplanting, windschermen of bosjes;
- invloed van reliëf op de zichtbaarheid;
- het gebruikte (constructie)materiaal voor de netten;
- de aangevraagde oppervlakte hagelnetten;
- de ligging ten opzichte van wegen, paden, dorpen en bebouwing.

Beleidsregel hagelnetten

Gedeputeerde Staten van Limburg, geleid op artikel 431 van de Algemene Wet Bestuursrecht (Awb) en het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL); gezien de adviezen van het Provinciale Commissie Omgevingsvraagstukken Limburg (PCOL) en de Staten Commissie voor Ruimte en Groen (VCRG);

overwegen het volgende:

In verband met de hagel schade die de Limburgse fruitteeltsector de afgelopen jaren steeds vaker treft hebben Gedeputeerde Staten van Limburg besloten in het najaar van 2002 een pilot hagelnetten op te starten. Om de pilot mogelijk te maken is er een afwijkingprocedure ten opzichte van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg gevolgd, aangezien het oprichten van hagelnetten buiten de agrarische bouwkavel een afwijking is van het provinciaal beleid. Op grond van deze afwijkingprocedure zijn er in 2003 hagelnetten geplaatst bij diverse fruitteeltbedrijven. Dit vormde de basis voor een in het najaar van 2003 uitgevoerde en door Gedeputeerde Staten vastgestelde evaluatie van de pilot waarin de effecten van het plaatsen van hagelnetten op de omgevingswaarden zijn beoordeeld. Voor de beoordeling van de toelaatbaarheid van hagelnetten zijn met name de volgende conclusies en aanbevelingen uit deze evaluatie van belang:

- de factor reliëf is het meest bepalend voor de waarneming en beoordeling van de toelaatbaarheid van hagelnetten, d.w.z. hoe meer reliëf hoe groter de aantasting van de beleving van het landschap;
- de aanwezigheid van hagelnetten op plateaus (Zuid-Limburg) en vlak gelegen percelen (Noord- en Midden Limburg) is niet sterk landschapsontierend mede als gevolg van het transparante materiaalgebruik dat oogt als een net;
- het niet door laten lopen van hagelnetten tot aan de grond is een noodzakelijke maatregel voor landschappelijke inpassing van hagelnetten zowel voor hagelnetten op vlak gelegen percelen en plateaus als ook hagelnetten die gelegen zijn in een glooiing of lichte helling. Door deze maatregel blijven niet alleen de fruitbomen zichtbaar wat van belang is vanuit het oogpunt van landschapsbeleving in de bloesemtijd maar ook kijkt men dan niet aan tegen de zijkant van de hagelnetten.

Gedeputeerde Staten zijn dan ook van mening dat in afwijking van de in het geding zijnde belangen onder nadere toelichting en voorwaarde van het bestaande beleid kan worden afgeweken. Voor dit beleid betekent dit dat in afwijking van het in de Handleiding bestemmingsplan en POL opgenomen beginsel dat alle agrarische bedrijfsgebouwen en bouwwerken op de agrarische bouwkavel gesitueerd dienen te worden de mogelijkheid wordt geboden om bouwwerken in de vorm van hagelnetten buiten de agrarische bouwkavel op te richten in de volgende gebieden:

- op vlak gelegen percelen in Noord- en Midden Limburg en de plateaus in Zuid-Limburg, d.w.z. percelen met een hellingspercentage van 0-4%;
- op percelen gelegen in laagten en droogdalen binnen Zuid-Limburg en percelen die gelegen zijn op hellingen in Zuid-Limburg met een hellingspercentage tussen de 4-8 %.

In Zuid-Limburg wordt bij de laagten, droogdalen en hellingen tussen 4-8% een meer terughoudend beleid gevoerd dan op de vlak gelegen percelen daar de hagelnetten daar in het algemeen meer zichtbaar zullen zijn (zie hier voor regeling in het bestemmingsplan). Het oprichten van hagelnetten buiten de agrarische bouwkavel blijft uitgesloten voor percelen die gelegen zijn in de volgende gebieden:

- steile hellingen (overwegend >8%);
- de beekdalen van Zuid-Limburg;
- het Maasdal van Zuid-Limburg voorzover gelegen buiten de grens stedelijke dynamiek.

Regeling

a) vanwege de invloed van reliëf op de waarneming van hagelnetten in het Zuid-Limburgse landschap dient het oprichten van hagelnetten uitgesloten te worden op overwegend steile hellingen >8%, de beekdalen in Zuid-Limburg en het Maasdal van Zuid-Limburg voor zover dit gelegen is buiten de grens stedelijke dynamiek (zie hiervoor POL-kaart 3);

b) het oprichten van hagelnetten is mogelijk op de plateaus in Zuid-Limburg, de vlak gelegen percelen in Noord- en Midden Limburg en de beekdalen en laagten in Noord- en Midden-Limburg mits het niet laten doortopen van hagelnetten tot aan de grond als een verplichte maatregel voor de landschappelijke inpassing van de hagelnetten wordt opgenomen. Daarnaast dienen bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van hagelnetten de volgende elementen betrokken te worden bij het al dan niet verlenen van de bouwvergunning:

- zicht op continuïteit van het agrarisch bedrijf;
- beschrijving van de locatie(s) waar de hagelnetten geplaatst worden;
- de aanwezigheid van reeds aanwezige beplanting, windschermen of bosjes;
- invloed van reliëf op de zichtbaarheid;
- het gebruikte (constructie)materiaal voor de netten;
- de aangevraagde oppervlakte hagelnetten;
- de ligging ten opzichte van wegen, paden, dorpen en bebouwing.

Aan de hand van beschrijving van deze elementen kan de gemeente de noodzaak van het gebruik van hagelnetten afwegen tegen de aantasting van de beleving van het landschap door hagelnetten ter plekke en welke maatregelen genomen kunnen worden voor landschappelijke inpassing van de hagelnetten. Hierbij zal er een evenwicht gevonden moeten worden tussen het zichtbaar laten van het eigenlijke grondgebruik, de fruitbomen, en het niet zichtbaar laten van het kunstmatige, de hagelnetten.

c) in verband met het reliëf in Zuid-Limburg dient er bij de plaatsing van hagelnetten in laagten en droogdalen binnen de POL-perspectieven 2 (ontwikkelingsgebieden ecosystemen) en 3 (veerkrachtige watersystemen) (zie hiervoor POL-kaart 3 en 4) alsook binnen de laagten tussen de 4-8% vooraf advies te worden gevraagd bij de betrokken dienst van de provincie voor zover de hagelnetten oppericht worden beneden de grens stedelijke dynamiek van de gemeente Sittard-Geleen. Indien afgeweken wordt van dit advies dan is voortgaand aan het verlenen van de bouwvergunning een verklaring van geen bezwaar ex art. 16 WRO vereist. Voor alle aanvragen binnen de laagten en droogdalen binnen de POL-perspectieven 2 en 3 alsook binnen hellingen tussen 4-8% geldt dat het niet door laten lopen van de hagelnetten tot aan de grond opgenomen wordt als een verplichte maatregel voor landschappelijke inpassing. Tevens dienen hier ook de onder b) genoemde elementen betrokken te worden bij de ruimtelijke afwijging.

Aan de gemeenten wordt gevraagd in de beschrijving in hoofdlijnen (b.i.h.) van de betreffende bestemmingsplannen het beleid te implementeren.

Voor zover de beleidsregel hagelnetten nog niet verwerkt is in het desbetreffende bestemmingsplan dient in de situatie(s) zoals beschreven onder b) toepassing gegeven te worden aan het bepaalde in art. 19 lid 2 WRO zonder dat daarbij een verklaring van geen bezwaar benodigd is. In de situatie(s) zoals beschreven onder c) is alsnog een verklaring van geen bezwaar vereist indien de gemeente voornemens is af te wijken van het advies van de provincie.

Aan deze beleidsregel kunnen geen rechten worden ontleend.

BELEID TAV HAGELNETTEN BUITEN ZEELAND: BETUWE

GEMEENTE NEDER-BETUWE IN BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

- Steeds meer fruittelers in dit gebied proberen hun oogst tegen hagel te beschermen door hagelnetten te plaatsen.
- Gemeente heeft meegewerkt in het *Fruitpact* aan het opstellen van *regels* m.b.t. teeltondersteunende voorzieningen.
- *Binnen het blauwgroene raamwerk* zijn teeltondersteunende voorzieningen *niet toegestaan*.

In overige gebieden *onder voorwaarden* toegestaan:

- *Tijdelijke karakter*: in de periode 1 maart t/m 30 november voor een maximale duur van *7 maanden*. In de praktijk zullen de hagelnetten van na de bloei tot einde oogst gesloten zijn, dus ca 6 maanden. Door de tijdelijkheid van de voorzieningen is er geen sprake van onomkeerbare aantasting van (landschappelijke) waarden.
- De *maximaal toegestane hoogte* van deze voorzieningen is *6 meter* om 3 rijige spuiten te kunnen gebruiken

hagelnetten in de buurt van Spijk in de Betuwe

plaatsen van hagelnetten in een boomgaard in Echteld

VISIE EN UITGANGSPUNTEN

UITGANGSPUNTEN / DENKRICHTING

Onderstaande denkrichting is met name van toepassing op hagelnetten. Andere teeltondersteunende voorzieningen kunnen een dusdanig ander karakter hebben (bv plastic boogkassen) dat specifiek beleid, toegepast op deze voorzieningen noodzakelijk is. Afhankelijk van de impact van deze voorzieningen zijn meer/minder maatregelen nodig voor een goede landschappelijke inpassing

Gezien het toenemend belang voor de fruitteelt kan toepassing van hagelnetten ONDER VOORWAARDEN toegestaan worden. Bij de te stellen voorwaarden kan gedacht worden aan:

- kader aangeven met betrekking tot de **plaats/locatie/gebied** waar hagelnetten toegestaan worden;
- voorwaarden stellen aan het toe te passen **(constructie)materiaal** (kleurgebruik, hoogte, etc)
- verplichte (groene) **inpassings- en afschermingsmaatregelen** vaststellen met eisen aan lengte, breedte, hoogte, sortiment, plantafstand en levermaat.
- **tijdelijke karakter** (korter dan 7 maanden) van de overkapping is uitgangspunt. Door de tijdelijkheid van de netten (constructie zelf is permanent) is er geen sprake van onomkeerbare aantasting van landschappelijke waarden.

In de aanvraag door de gebruiker/fruitteeler dient aangegeven te worden:

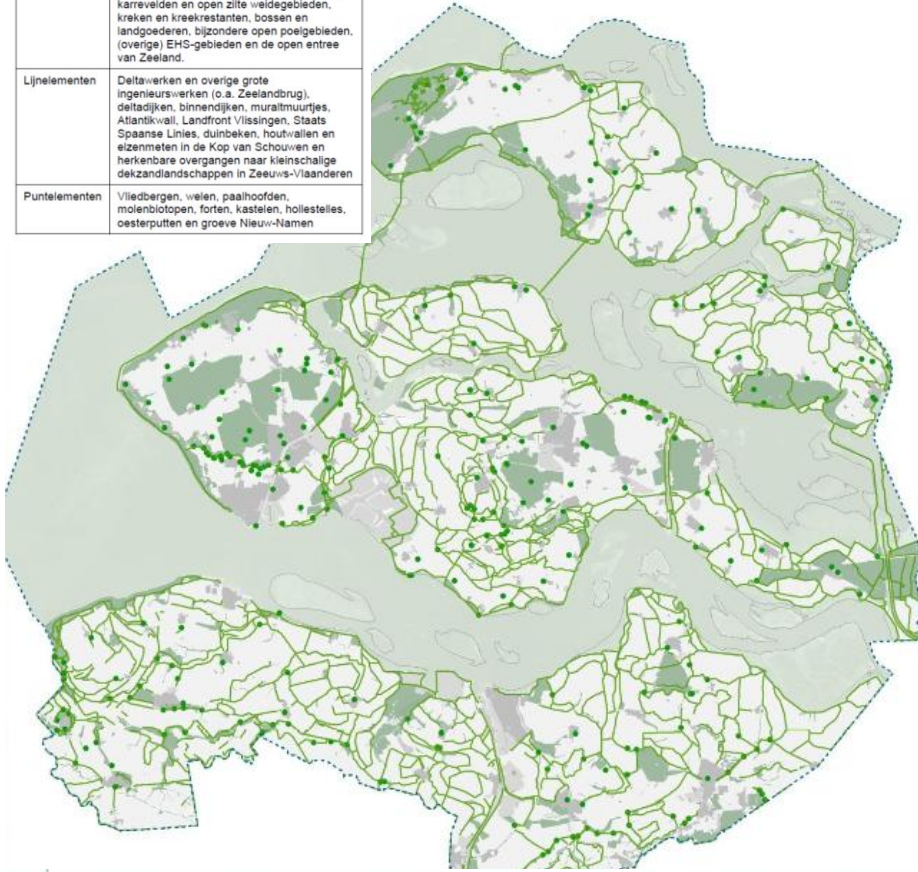
- waar de hagelnetten geplaatst worden;
- nut en noodzaak moeten aangetoond worden;
- huidige landschappelijke inpassing moet aangegeven worden;
- te nemen inpassingmaatregelen moeten omschreven worden;
- het te gebruiken materiaal voor de netten en overige constructiematerialen incl constructievoorstel moeten overlegd worden.

Aan de hand van de beschrijving van deze elementen kan een gemeente de noodzaak van het gebruik van hagelnetten afwegen tegen de aantasting van de beleving van het landschap door hagelnetten ter plekke en welke maatregelen genomen kunnen worden voor landschappelijke inpassing van de hagelnetten. Hierbij zal er een evenwicht gevonden moeten worden tussen het zichtbaar laten van het eigenlijke grondgebruik (de fruitboomgaard) en het niet zichtbaar laten van het kunstmatige (de hagelnetten).

UITGANGSPUNTEN: WELKE GEBIEDEN WEL/NIET

Landschappen, landschapselementen en cultuurhistorische elementen van provinciaal belang	
Vlakelementen	Deltavateren, duin- en strandlandschappen, vroongronden, schorren en slikken, inlagen, karrevelden en open zitte weidegebieden, kreken en kreekrestanten, bossen en landgoederen, bijzondere open poelgebieden, (overige) EHS-gebieden en de open entree van Zeeland.
Lijnelementen	Deltawerken en overige grote ingenieurswerken (o.a. Zeelandbrug), deltidijken, binnendijken, muralmuurtjes, Atlantikwall, Landfront Vlissingen, Staats Spaanse Linies, duimbeken, houtwallen en eizenmeten in de Kop van Schouwen en herkenbare overgangen naar kleinschalige dekzandlandschappen in Zeeuws-Vlaanderen
Puntelementen	Vliedbergen, weien, paalhoofden, molenbiotopen, forten, kastelen, hollestelies, oesterputten en groeve Nieuw-Namen

Omgevingsplan Zeeland 2012 - 2018

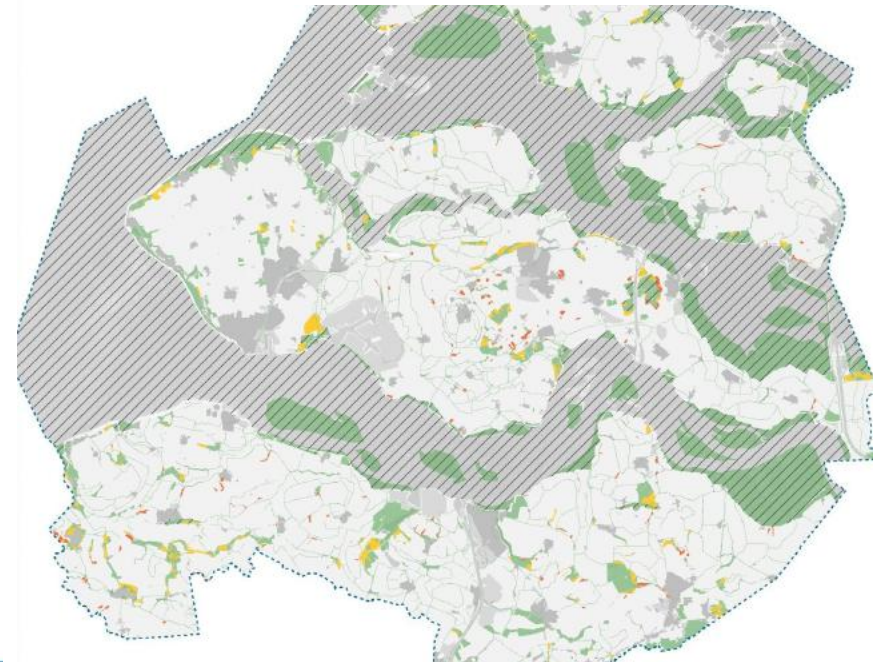
Kaart 14 - Landschap en cultuur

Legenda

Duin- en strandlandschappen, vroongronden, schorren en slikken, inlagen, karrevelden en open zitte weidegebieden, kreken en kreekrestanten, bossen en landgoederen, bijzondere open poelgebieden, (overige) EHS-gebieden en de open entree van Zeeland	Deltawerken en overige grote ingenieurswerken zoals de Zeelandbrug, deltidijken, binnendijken, muralmuurtjes, Atlantikwall, Landfront Vlissingen, Staats Spaanse Linies, duimbeken, houtwallen en eizenmeten in de Kop van Schouwen en herkenbare overgangen naar kleinschalige dekzandlandschappen in Zeeuws-Vlaanderen	Vliedbergen, weien, paalhoofden, molenbiotopen, forten, kastelen, hollestelies, oesterputten en groeve Nieuw-Namen
--	--	--

KWETSBAARHEID LANDSCHAP

- omgevingsplan provincie Zeeland
- landschaps- en natuurgebieden van provinciaal belang
- kwetsbare landschappen, gevoelig voor verstoring
- hier in elk geval géén hagelnetten toestaan

Omgevingsplan Zeeland 2012 - 2018

Kaart 13 - EHS en Natura2000

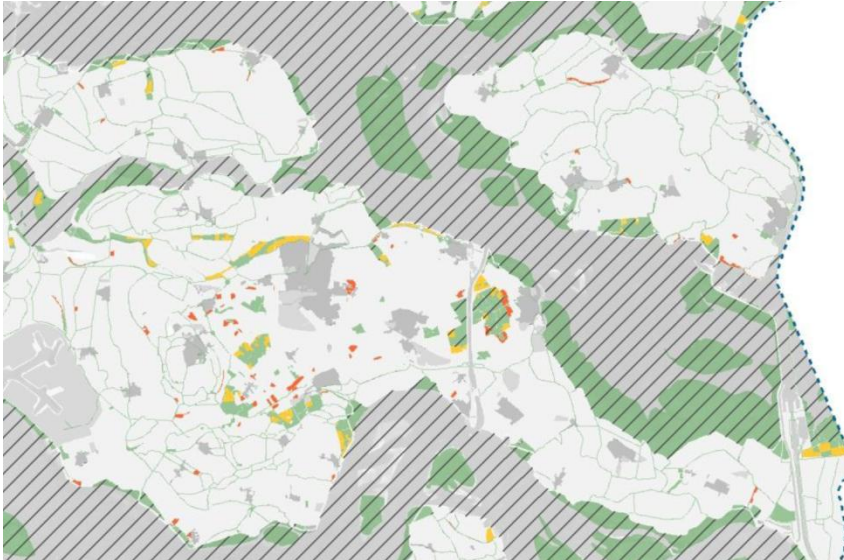
Legenda

Natura2000
Agrarisch gebied van ecologische betekenis
Bestaande natuur
Nieuwe natuur

UITGANGSPUNTEN: WELKE GEBIEDEN WEL/NIET

Landschappen en landschapselementen van provinciaal belang (bron: Omgevingsplan Zeeland 2012-2018)

Gebieden met hoge ecologische waarden: EHS/Natura2000-gebieden (bron: Omgevingsplan Zeeland 2012-2018)

SITUATIE IN BETROKKEN GEMEENTEN

(KAPELLE, REIMERSWAAL, THOLEN EN BORSELE)

GEBIEDEN MET HOGE LANDSCHAPPELIJKE / ECOLOGISCHE WAARDEN

-> TOEPASSING HAGELNETTEN ONGEWENST:

Kapelse situatie

- Kapelse Moer
- polder tussen Kattendijke, Goes en Kapelle (open poelgebied)
- EHS-gebieden langs de Oosterschelde

Borselse situatie

- de Poel
- gebied ten zuidwesten van Nisse
- de Zwake-polders in de omgeving van 's Gravenpolder
- inlaaggebieden langs de Westerschelde

Reimerswaalse situatie

- entree van Zeeland
- omgeving krekens/kreekrestanten (oa Vinkeveense kreek)

Thoolse situatie

- open polder/natuurgebieden langs zuidkust (Scherpenissepolder, Schakerloopolder, Poortvliet- en Mallandpolder)

In deze gebieden zou toepassing van hagelnetten sowieso uitgesloten moeten zijn vanuit provinciaal beleid.

Daarnaast kan een gemeente nog aanvullende eisen stellen.

De *Kapelse situatie* als voorbeeld nemend:

- afwegingszone langs randen van genoemde gebieden van ca 100m waarbij per geval beoordeeld wordt of toepassing toelaatbaar is (deskundigenadvies).
- zichtlocaties, bv omgeving Postbrug, entree/aankomst dorp vanaf snelweg (Dijkwelseweg/viaduct Vierwegen). Ook hier is maatwerk vereist waarbij per geval beoordeeld kan worden of toepassing toelaatbaar is of niet (deskundigenadvies).
- dichtbij bebouwde kom/bebouwing.

UITGANGSPUNTEN: WELKE KAPELSE GEBIEDEN NIET

DOOR PROVINCIE AANGEDUIDE GEBIEDEN

Kapelse Moer (vanaf Postbrug gezien)

open gebied tussen Kapelle, Kattendijke en Goes

EHS-gebieden langs de Oosterschelde

AANVULLEND DOOR GEMEENTE AANGEDUIDE GEBIEDEN

entree Kapelle vanaf A58 (Dijkwelseweg)

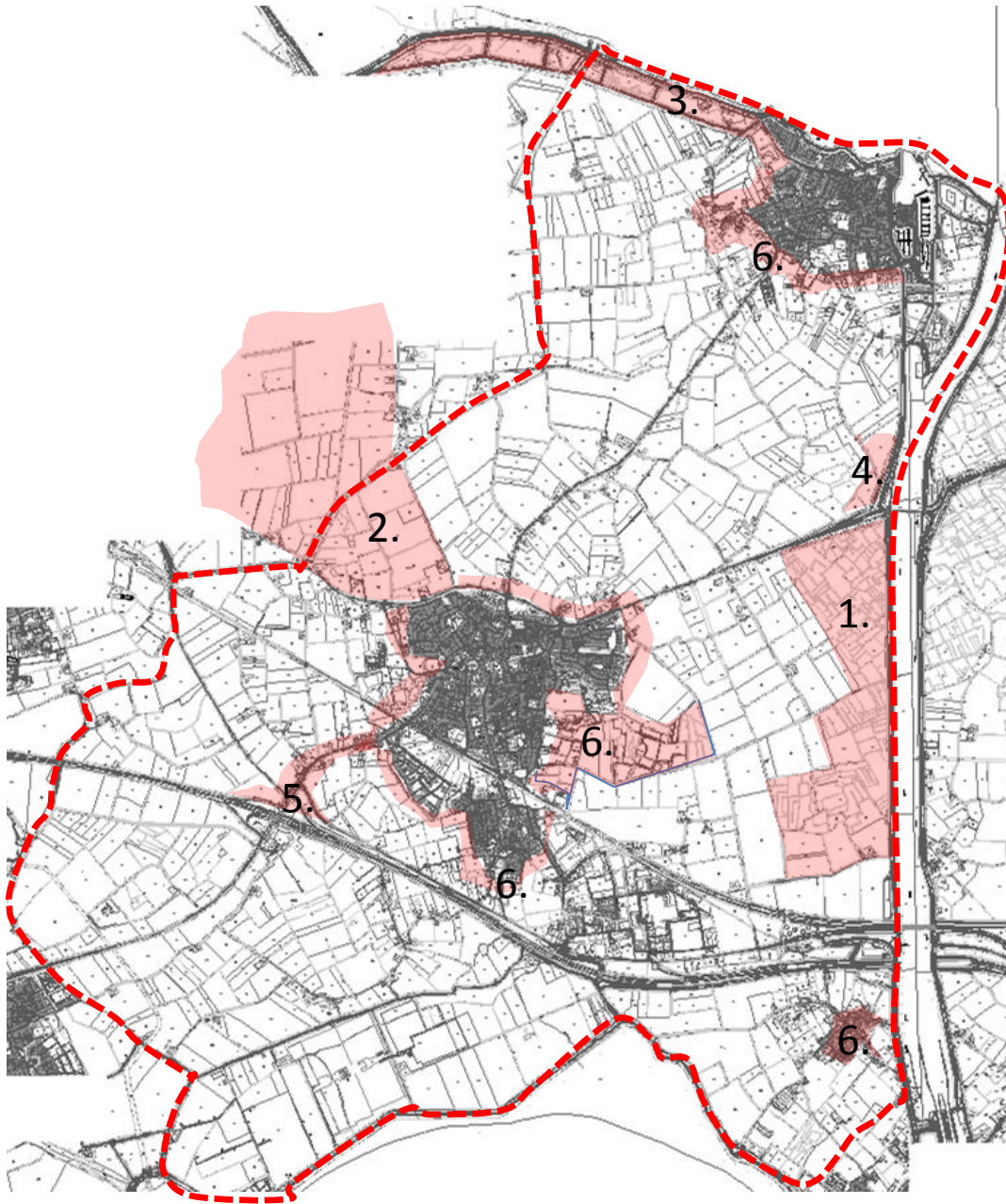

zicht vanaf Postbrug richting Wemeldinge

nabij woongebieden (Vroonlandseweg bv)

UITGANGSPUNTEN: WELKE KAPELSE GEBIEDEN NIET

Geen hagelnetten:

1. Kapelse Moer
2. polder tussen Kattendijke, Goes en Kapelle (open poelgebied)
3. EHS-gebieden langs de Oosterschelde
4. zicht vanaf Postbrug (afwegingszone)
5. entree Kapelle A58, incl zicht viaduct Vierwegen (afwegingszone)
6. randen dorpen Kapelle, Wemeldinge, Schore, Biezelinghe

afwegingszone van 100m langs natuurgebieden

UITGANGSPUNTEN:

TE STELLEN VOORWAARDEN AAN HET (CONSTRUCTIE) MATERIAAL

Uitgangspunten algemeen

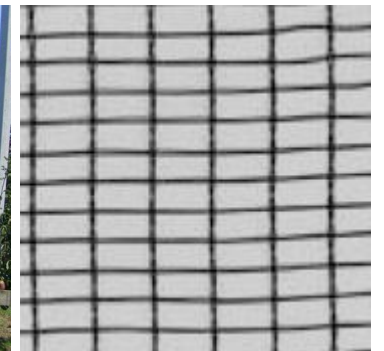
- Tijdelijke en permanente component: palen en constructie zijn hele jaar door aanwezig, netten zelf zijn tijdelijk aanwezig (korter dan 7 maanden).

Uitgangspunten hagelnetten/doek

- zo **onopvallend** mogelijk. Indien mogelijk, afhankelijk van toe te passen ras, grijze netten gebruiken (vanuit landschapsbeeld gewenst);
- hoogte maximeren tot **6 m**;
- aan **zijanten geen net** ivm zicht vanuit de omgeving: beleving fruit/bloesemboomgaarden

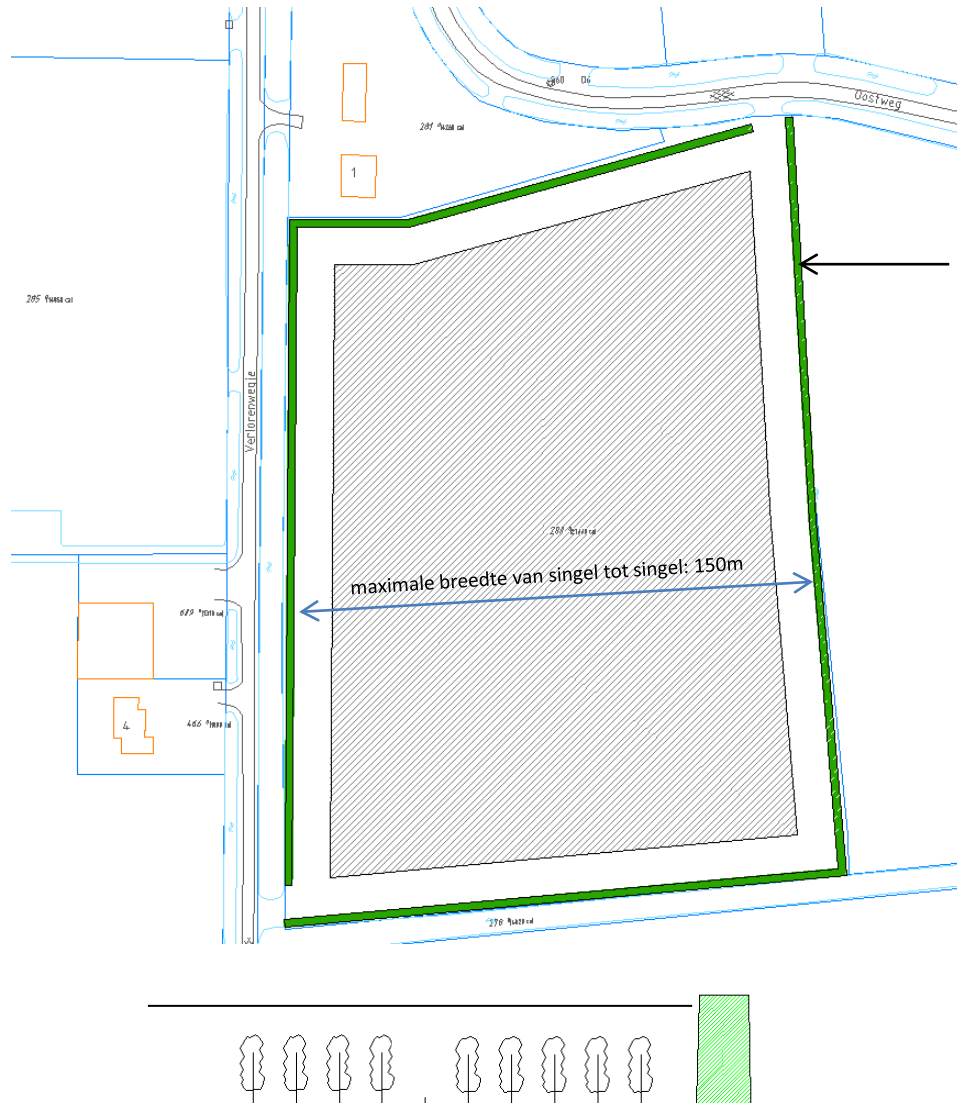
Uitgangspunten palen en constructie

- keuze type palen/constructie door fruitteler; landschappelijk voorkeur hout, beton is echter toelaatbaar (duurzamer);
- constructie aanbrengen binnen landschappelijk inpassingkader (omringende groensingel/haag);

UITGANGSPUNTEN:

INPASSINGS- EN AFSCHERMINGSMATREGELEN : GROEN KADER

vereist beeld groen kader:

- jaarrond gesloten beeld van omringende (haag) beplanting;
- aan alle zijden gesloten, muv toegangen.

sortiment:

- streekeigen sortiment;
- mogelijkheden toe te passen soorten: *Alnus glutinosa* (kleverige els), *Alnus cordata* (hartbladige els), *Populus nigra* 'Italica' (populier), *Carpinus betulus* (haagbeuk);
- dubbele planrij: 2x2st/m1, 0,5m uit elkaar.

eisen plantmateriaal:

- bosplantsoen;
- levermaat 120-150.

uiteindelijke hoogte en breedte groen kader:

- afhankelijk van hoogte net, altijd 1m hoger dan nethoogte;
- breedte: 2m.

vereist beheer:

- tbv gesloten beeld regelmatig scheerbeheer
- vervangen van beplantingen bij uitval

VOORGESTELD BELEID OP EEN RIJTJE:

VOORWAARDEN

A) Toepassing van hagelnetten uitsluiten in waardevolle gebieden.

- Hagelnetten *uitsluiten in gebieden* met een hoge landschappelijke/cultuurhistorische en/of ecologische waarde.
- In de Kapelse situatie zijn dit met name: de Kapelse Moer, het open poelgebied in de polder tussen Kattendijke, Goes en Kapelle en EHS-gebieden langs de Oosterschelde.
- Langs de randen van genoemde gebieden kan een *afwegingszone* van ca 100m worden ingesteld waarbij per geval beoordeeld wordt of toepassing toelaatbaar is of niet (evt deskundigenadvies).
- Daarnaast zijn *zichtlocaties*, bv de omgeving van de Postbrug en de entree/aankomst bij het dorp vanaf de snelweg (Dijkwelseweg) van belang en de nabijheid van intensieve bebouwing/bebouwde kom. Ook hier kan een *afwegingszone* worden ingesteld waarbij per geval beoordeeld wordt of toepassing toelaatbaar is of niet.

B) Toestaan van hagelnetten onder voorwaarden in alle overige gebieden

- 1) het gebruik van het hagelnet op de constructie moet een *tijdelijk karakter* hebben (korter dan 7 maanden);
- 2) voorkeur voor *grijze* netten, netkleur echter af laten hagen van *ras* dat geplant wordt;
- 3) keuze *palen* (hout of beton) door fruitteler;
- 4) hoogte maximeren tot *6 m hoogte*;
- 5) aan *zijanten geen net* ivm zicht vanuit de omgeving: beleving fruit/bloesemboomgaarden;
- 6) constructie hagelnet aanbrengen binnen *landschappelijk inpassingskader* : omringende groensingel/haag

Aanvullende eisen tav landschappelijk inpassingskader:

- 1) groensingel/haag: *brede haag*: *Alnus glutinosa*, *Alnus cordata*, *Populus nigra 'Italica'*, *Carpinus betulus*;
- 2) breedte haag *2m*:
 - a) bestaande situatie: enkele rij handhaven
 - b) nieuwe situaties: als dubbele rij aanplanten (2x2st/m1, 0,5m uit elkaar);
- 3) hoogte haag: *1m hoger dan hoogte hagelnet*;
- 4) vereiste *plantmaat*: *120-150* (lengtemaat bosplantsoen);
- 5) beheer gericht op instandhouding van een *gesloten en voldoende hoge* haag (regelmatig scheerbeheer).

IMPLEMENTATIE IN BELEID

- er dienen heldere **afspraken** gemaakt te worden tussen gemeente en ondernemer over te nemen maatregelen ten aanzien van de landschappelijke inpassing, zowel wat betreft de hagelnettenconstructie zélf alsmede de omringende groensingel (aanleg + beheer/onderhoud) .

- voorafgaand aan de verlening van de omgevingsvergunning kan dit in een **privaatrechtelijke overeenkomst** worden vastgelegd.

-door de gemeente dient **gecontroleerd** te worden of de ondernemer zich aan de gemaakte afspraken houdt, waar nodig dient **handhavend opgetreden** te worden.

- nader onderzoek naar de vraag of een **omgevingsvergunning (bouw)** al dan niet noodzakelijk is.

Buro Ruimte & Groen

Plein 19

4454 AS Borssele

0113-354074

info@ruimte-groen.nl

www.ruimte-groen.nl